

Nel Ruigrok, Wouter van Atteveldt & Floris de Boer

→ Inleiding

Op 10 oktober 2015 is het 10 jaar geleden dat de eerste uitzending van De Wereld Draait Door (DWDD) te zien was, toen nog op Nederland 3. In opdracht van Het Parool en NRC Handelsblad heeft LJS Nieuwsmonitor onderzocht wie er aan het woord kwamen in de uitzendingen, al dan niet als tafelheer of tafeldame, en over wie of wat zij spraken.

→ Achtergrond

Voor televisieprogramma's geldt dat ze het goed doen als ze 'het gesprek bij de koffieautomaat zijn'. De makers van een televisieprogramma willen dat zoveel mogelijk mensen naar het programma kijken. De strijd om de kijkcijfers in Hilversum is hard: "alles voor de kijkcijfers?" vroeg *de Volkskrant* zich al af in 2009, naar aanleiding van een debat over mediahypes. Het antwoord op deze vraag lijkt bevestigend te zijn. Zo betoogde Bram Peper tijdens dat debat: "De diepe maatschappelijke crisis heeft ook zijn weerslag op de media (...) Het korte-termijndenken en het marktdenken overheersen". In de programmering komt dit tot uitdrukking in een nadruk op amusement. Zo blijkt uit onderzoek van Adriaans & Van Hoof (2006) dat de programmeringsstrategie van de publieke omroep na de komst van de commerciële zenders vooral gericht was op een toename van het aantal infotainment-programma's. DWDD is hier een duidelijk voorbeeld van: inhoudelijke onderwerpen worden afgewisseld met muziek en vaste amusementsrubrieken als De Jakhalsen, De TV Draait Door en Lucky TV. Toch heeft de NPO in tegenstelling tot de commerciële omroepen ook de taak om te streven naar "een onafhankelijk, gevarieerd en kwalitatief hoogwaardig media-aanbod." Het is de vraag in hoeverre DWDD tegemoet komt aan het streven van de NPO of dat het zich vooral richt op amusement.

In dit rapport kijken we naar de onderwerpen die worden besproken in DWDD en naar de gasten die deze onderwerpen bespreken. Uit eerder onderzoek bleek dat in de talkshows veelal dezelfde [personen te zien zijn aan tafel](#). Hierbij zijn het, ondanks inspanningen van de NPO om meer vrouwen aan tafel te krijgen bij de diverse talkshows, toch nog steeds mannen die domineren. Ook in dit onderzoek kijken we naar de verdeling tussen man en vrouw aan het woord, niet alleen als duiders van het nieuws maar ook als tafeldames en tafelheren die aanschuiven.

→ Methode

In totaal hebben we 1537 uitzendingen geanalyseerd aan de hand van de gegevens zoals gevonden op de site van het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid. Hierbij zijn de compilaties en de spin-offs zoals DWDD University en De Zomer Draait Door niet meegenomen. Wel zijn de speciale uitzendingen rondom de verkiezingen meegenomen.

We hebben de omschrijvingen van alle integrale uitzendingen en items gedownload en de gegevens over de gasten, de tafelheren/dames en de onderwerpen uit deze beschrijvingen gehaald. De gegevens zoals gevonden op Beeld & Geluid zijn niet geheel compleet en niet op een consistente wijze weergegeven, waardoor er een foutmarge bestaat in de gegevens. Op basis van een uitgebreide steekproef van zo'n 180 uitzendingen schatten wij in dat in 5% van de uitzendingen bepaalde gegevens van Beeld & Geluid niet correct zijn. Zo ontbreken er soms beschrijvingen, waardoor gasten niet te achterhalen zijn. Ook ontbreekt het aan vermeldingen van tafelheren en tafeldames. Na handmatige aanvulling van de tafelheren en dames

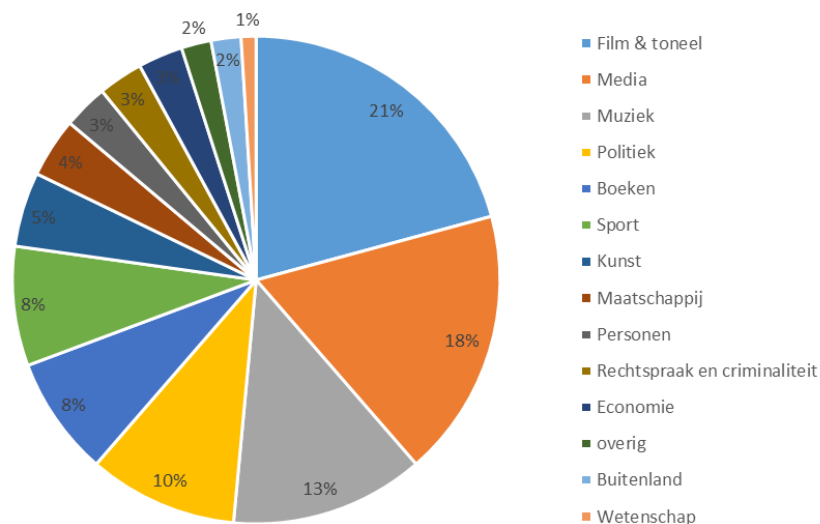
is de foutmarge voor die gegevens teruggebracht tot 2,5%. De onderwerpen staan in de vorm van trefwoorden bij ongeveer 60% van de uitzendingen vermeld. De indeling op onderwerpen is op dit deel van de uitzendingen gemaakt.

→ Resultaten

Figuur 1 geeft een overzicht van de onderwerpen die worden behandeld in De Wereld Draait Door. De afgelopen tien jaar is er vooral veel aandacht besteed aan diverse films en toneelvoorstellingen. Hierbij gaat het ook om de prijzen die worden uitgereikt of prijzen waar films en/of acteurs voor genomineerd zijn. Media vormen eveneens een belangrijk onderwerp. Niet alleen de speciale media-uitzendingen waarbij de favoriete fragmenten van een specifieke maand worden besproken vallen in deze categorie, maar ook presentatoren die hun nieuwe TV programma komen toelichten, de lancering van een tijdschrift of ander nieuws uit medialand. Muziek is eveneens een belangrijk onderwerp. Niet alleen treden er veel musici op, ook aan tafel gaat het veelvuldig over muziek (13%).

Politiek vormt 10% van de onderwerpen in het programma. Tijdens diverse verkiezingen worden hier ook speciale uitzendingen aan besteed. In 2010 wordt het seizoen met twee weken verlengd om onder de noemer *de toegift* dagelijks aandacht te besteden aan de verkiezingscampagne.

Kunst en sport vormen beide 8% van de besproken onderwerpen. Vaak gaat het over voetbal, maar ook is er aandacht voor andere sporten zoals schaatsen, atletiek, wielrennen en boksen. De economie en het bedrijfsleven vertegenwoordigen 5% van de onderwerpen. De laatste jaren ging het hierbij vaak over de banken in Nederland. Zo vertelt Dirk Scheringa, toen nog als bestuursvoorzitter van de DSB-bank, op 6 maart 2009 in de uitzending over zijn aanbod om als tijdelijke minister van Financiën Nederland uit het economische dal te loodsen. Een half jaar later is hij het onderwerp van gesprek wanneer Jort Kelder en Mathijs Bouman de ondergang van de DSB Bank en de persoon Dirk Scheringa analyseren. In recentere uitzendingen gaat het regelmatig over de stand van zaken bij ABN AMRO.

Figuur 1. Onderwerpen in DWDD

De categorie personen gaat over uitzendingen waarin aandacht wordt besteed aan de loopbaan van iemand, zoals de speciale uitzending rond Willem Duys op 17 mei 2011 of staat de uitzending in het teken van een overleden persoon, zoals de uitzending over Martin Bril op 23 april 2009 en op 9 september jl. de uitzending na de dood van Joost Zwagerman.

Naast deze grote onderwerpen is er een aantal kleine onderwerpen. Zo vertegenwoordigt wetenschap 1% van de onderwerpen, waarbij sinds 2008 complexe materie in heldere bewoordingen wordt uitgelegd, vaak door Robbert Dijkgraaf. Nieuws uit het buitenland, zoals conflicten of rampen vertegenwoordigt 2% van de besproken onderwerpen.

→ Gasten in de uitzending

Wie zijn de gasten bij De Wereld Draait Door die ons vanaf de tafel of in interviews met bijvoorbeeld de Jakkalzen bijpraten over deze onderwerpen? In hoeverre zijn het nieuwe gezichten, wie zijn de tafelheren en tafeldames en wat is de verdeling tussen mannen en vrouwen?

We beginnen met een overzicht van het totaal aantal gasten dat in de afgelopen seizoenen aan het woord is geweest in de uitzendingen. In de eerste kolom van onderstaande tabel geven we per seizoen weer hoeveel personen in totaal aan het woord kwamen in alle uitzendingen van dat jaar. In de tweede kolom staat weergegeven om hoeveel *verschillende* personen het ging dat jaar. In de derde kolom staat het percentage gasten weergegeven dat in dat jaar al eerder te zien was in het programma, oftewel terugkerende gasten. Deze berekeningen zijn steeds per seizoen uitgevoerd. In de laatste rij hebben we dit uitgerekend voor de hele periode van tien jaar. De terugkerende gasten zijn gasten die in de hele periode al eens eerder aan het woord zijn geweest in DWDD.

Tabel 1. Aantal gasten per seizoen DWDD

Seizoen	Totaal gasten	Aantal <i>verschillende</i> gasten	% terugkerende gasten
2005-2006	720	546	24
2006-2007	753	517	31
2007-2008	843	602	29
2008-2009	889	561	37
2009-2010	1246	715	43
2010-2011	1383	759	45
2011-2012	1275	697	45
2012-2013	1211	648	46
2013-2014	1012	512	49
2014-2015	1037	520	50
Totaal	10369	3116	70

In totaal zijn er ruim drie duizend verschillende gasten aan het woord gekomen in De Wereld Draait Door. Als we vervolgens de gasten per seizoen bekijken dan zien we dat in het eerste seizoen 24% van de gasten al eens eerder te zien was in het programma. Dit percentage neemt gestaag toe per seizoen en het afgelopen seizoen was de helft van de gasten al eens eerder aan het woord geweest dat seizoen. Met ander woorden, de diversiteit aan gasten neemt af. Als we de tien jaar samen nemen dan zien we dat 70% van de gasten al eens eerder aan het woord is geweest in het programma.

→ **Wie komt aan het woord in DWDD?**

De vervolgvraag is dan wie er vooral aan het woord is gekomen. In tabel 2 geven we een overzicht van de top-10 sprekers van de afgelopen tien jaar. Daarnaast is in de tweede kolom een top-10 tafelheren en tafeldames te zien. In de derde kolom geven we de top-10 van mensen die te gast waren, waarbij we de tafelheren en tafeldames niet meetellen.

Tabel 2. Top 10 gasten, tafelheren/dames en overige gasten in DWDD

Gasten in DWDD	Tafelheer / Tafeldame	Overige gasten
Jan Mulder	Marc-Marie Huijbregts	Jan Mulder
Marc-Marie Huijbregts	Jan Mulder	Felix Rottenberg
Giel Beelen	Giel Beelen	Jort Kelder
Jort Kelder	Claudia de Breij	Prem Radhakishun
Felix Rottenberg	Halina Reijn	Peter R. de Vries
Prem Radhakishun	Jort Kelder	Joost Zwagerman
Claudia de Breij	Hugo Borst	Alexander Klöpping
Joost Zwagerman	Beau van Erven Dorens	Twan Huys
Halina Reijn	Prem Radhakishun	Jack de Vries
Peter R. de Vries	Yvon Jaspers	Peter Vandermeersch

De gegevens uit tabel 2 laten zien dat Jan Mulder veruit het meest te zien is geweest in tien jaar DWDD. Niet alleen was hij regelmatig te gast als tafelheer, ook uit hij maandelijks zijn top-5 ergernissen aan tafel en heeft hij met regelmaat zijn licht laten schijnen op diverse onderwerpen zoals voetbal, cultuur en politiek. Om die reden is hij ook als ‘overige gast’ het vaakst te zien geweest in De Wereld Draait Door.

Figuur 2 laat zien dat hij vooral in de jaren 2011 t/m 2013 veelvuldig te gast was aan tafel bij DWDD. Felix Rottenberg zagen we in de seizoenen 2010-2011 en 2011-2012 veelvuldig als gast, terwijl Peter R. de Vries de laatste jaren juist met grote regelmaat is aangeschoven.

Marc-Marie Huijbregts mocht het vaakst als tafelheer aanschuiven in het programma. Vanaf het begin is hij als tafelheer te zien. Ditzelfde geldt voor Giel Beelen, die vooral in het eerste seizoen van het programma veelvuldig de rol van tafelheer vervulde. In figuur 3 is dit te zien waarin per seizoen de meest voorkomende tafelheren en dames zijn weergegeven.

Claudia de Breij, tot het seizoen 2008-2009 ook regelmatig presentator van het programma, is naast de meest voorkomende tafeldame ook regelmatig te gast geweest om over andere onderwerpen te praten. Zo trad zij op 17 maart 2014 toe tot het politieke panel dat een verkiezingsdebat aan de vooravond van de gemeenteraadsverkiezingen analyseerde. Van Nieuwkerk lichtte deze keuze als volgt toe: “Je bent politiek geëngageerd. Je hebt een goed stel hersens.” Dat zij geëngageerd is bleek al eerder toen zij op 1 november 2011 het nummer “Meneer de Minister” zong voor Minister Leers naar aanleiding van de affaire rond Mauro. Halina Reijn was voornamelijk als tafeldame te gast bij DWDD al kwam ze ook langs om over toneel en film te spreken of over andere onderwerpen, zoals ongewenst kinderloos blijven.

Figuur 2. Sprekers per Seizoen (Hoe groter de naam hoe vaker aan het woord).

Figuur 3. Tafelheren en tafeldames per seizoen (Hoe groter de naam hoe vaker tafelgast).

Jort Kelder was naast tafelheer ook te gast om ontwikkelingen op het gebied van economie en politiek te duiden. Ditzelfde geldt voor Prem Radhakishun die vaak aan tafel zat als lid van het politieke panel om de ontwikkelingen in Den Haag te duiden. Hugo Borst, Beau van Erven Dorens en Yvon Jaspers schoven vooral als tafelheer of tafeldame aan in DWDD.

Felix Rottenberg komt voor in de top 10 omdat hij regelmatig te gast is geweest wanneer het ging over de politiek en dan met name over de ontwikkelingen binnen de PvdA. In de toegift van juni 2010 aan de vooravond van de Tweede-Kamerverkiezingen was hij negen dagen achter elkaar ook tafelheer.

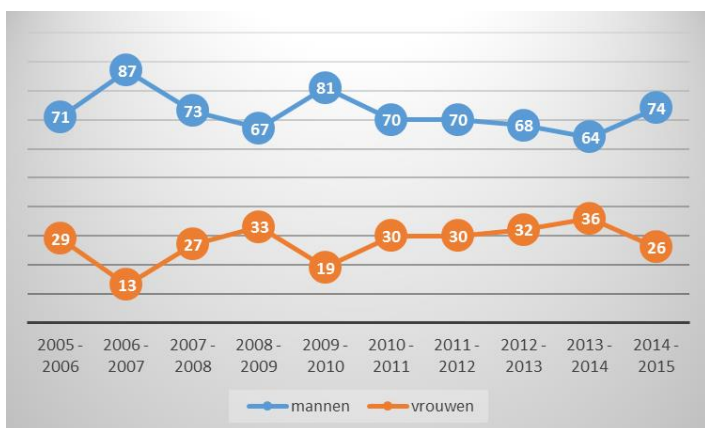
Joost Zwagerman was slechts enkele malen tafelheer, maar was aan tafel veelvuldig te zien wanneer het ging om kunst en cultuur. Zo gaf hij commentaar op diverse tentoonstellingen, was hij betrokken bij het DWDD Pop-up museum en gaf hij kunstcolleges.

Peter R. de Vries, Alexander Klöpping, Twan Huys, Jack de Vries en Peter Vandermeersch zijn geen tafelheer geweest maar schoven aan tafel om over hun expertise(s) te spreken. Zo was Jack de Vries vooral tijdens de verkiezingen van 2010 en 2012 te gast als commentator. Twan Huys kwam in de jaren 2009 tot en met 2012 regelmatig langs om te praten over de Engelse en Amerikaanse politiek of over zijn programma Collegetour. Alexander Klöpping vertelde de laatste jaren met regelmaat over nieuwe ontwikkelingen op het gebied van technologie, internet en communicatie. Peter Vandermeersch nam met regelmaat plaats aan tafel om ontwikkelingen in de journalistiek of in België te duiden. Ook geeft hij geschiedeniscolleges, zoals over de Eerste Wereldoorlog. Peter R. de Vries tenslotte kwam de laatste jaren vaak als gast De Wereld Draait Door. Daarbij gaf hij niet alleen commentaar over ontwikkelingen op het gebied van criminaliteit en rechtspraak, maar duidde hij ook veelvuldig de politieke ontwikkelingen.

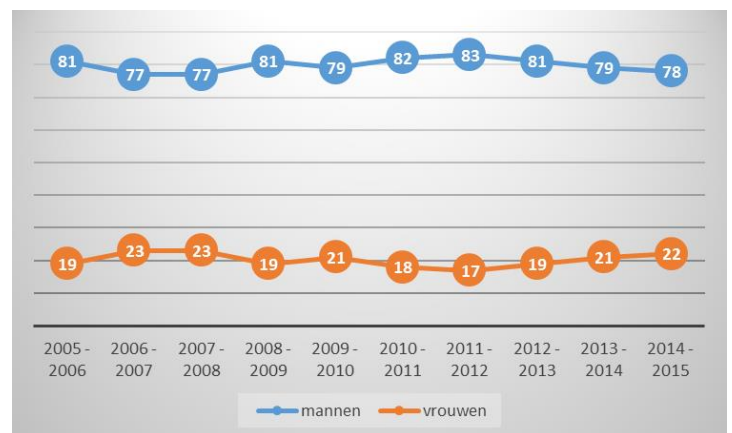
→ Mannen en vrouwen aan het woord

Eerder [onderzoek](#) liet zien dat het aantal vrouwen aan tafel in de diverse talkshows achterblijft ten opzichte van het aantal mannen. Hoewel de NPO ernaar streeft om meer vrouwen op televisie te krijgen, blijkt dit tot op heden niet echt te lukken. Ook waar het De Wereld Draait Door betreft, zien we toch vooral mannen als gast optreden. In de onderstaande grafieken een overzicht. De linker grafiek gaat over verdeling tafelheren en tafeldames. De rechter grafiek over de verdeling mannen en vrouwen van de overige gasten.

In de top 10 van tafelgasten staan drie vrouwen. Zij zijn representatief voor het gemiddeld aantal vrouwen. In totaal schuiven 28% vrouwen aan als side-kick, tegenover 72% mannen. De overige gasten zijn vaker mannen. Vier van de vijf side-kicks zijn man, een op de vijf vrouw. Deze verdeling is constant over tijd en laat weinig verandering zien, ondanks inspanningen van de NPO.

Figuur 2a. Percentage tafelheren en tafeldames

Figuur 2b. Percentage mannen en vrouwen als gast

Als we kijken naar de overige gasten in DWDD waarbij we de tafeldames achterwege laten, dan vinden we de eerste vrouw op plaats 26, Cécile Narinx, hoofdredacteur van *Harper's Bazaar*. Zij wordt op afstand gevolgd door Femke Halsema (plaats 37) en Sylvana Simons (plaats 42). Van diversiteit is ook hier geen sprake.

→ Conclusie

Wat heeft tien jaar De Wereld Draait Door ons gebracht? Is het programma puur gericht op amusement of draagt het ook bij aan een “gevarieerd en kwalitatief hoogwaardig media-aanbod”? Om met het laatste te beginnen: de kracht van het programma is dat met gepassioneerde gasten geen onderwerp wordt geschuwd. Hierdoor worden op prime-time zware politieke onderwerpen, opera of zelfs kwantummechanica bespreekbaar gemaakt. Aan de andere kant laten de cijfers laten zien dat dergelijke onderwerpen slechts een klein deel van de zendtijd vullen. Het programma richt zich vooral op lichtere

onderwerpen zoals muziek, media en film & toneel. Van een grote diversiteit kunnen we dan ook niet spreken.

Wat betreft het doel om meer vrouwen op televisie te krijgen, loopt DWDD ook niet in de voorhoede. De tafels worden vooral gedomineerd door mannen en hoewel er relatief wel meer vrouwen als tafelgast aanschuiven is ook hier geen sprake van diversiteit. Dit geldt tevens voor alle gasten. In de tien jaar dat het programma op de televisie is, is 70 procent van de gasten al eerder aan het woord geweest. Het afgelopen seizoen kwam was de helft van de gasten al eerder te zien geweest in het programma. Ook op dit gebied neemt de diversiteit eerder af dan toe. De Wereld Draait Door lijkt daarmee vooral amusement met een vleugje inhoud, maar dan wel hoogstaand amusement. Zoals Harriet Duurvoort, mediaondernemer op 8 oktober 2012 schreef in *de Volkskrant*: “DWDD is misschien evengoed amusement, maar dan wel voor de denkende mens.”

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Nel Ruigrok via [06 27 588 586](tel:0627588586) of nelruigrok@nieuwsmonitor.org.